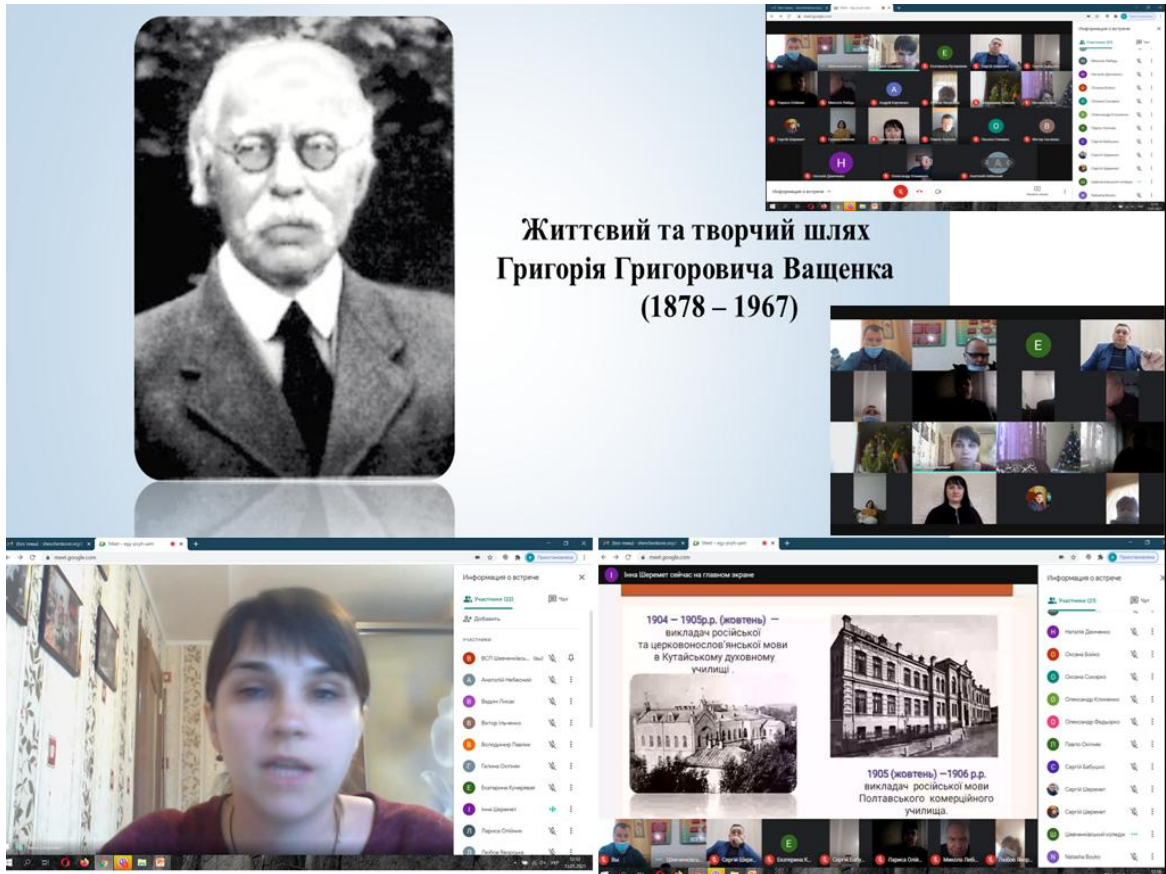


13.01.2021

ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА: ВАЩЕНКО ГРИГОРІЙ ГРИГОРОВИЧ



Шеремет І.В. – Ващенко є творцем української національної педагогіки, яка відповідає духовності українського народу, його історичній місії і потребам державного будівництва України. Цьому передувала кропітка довготривала понад 30 років робота з вивчення історії світових педагогічних систем, зарубіжного та вітчизняного педагогічного досвіду. Результатом стала велика, видана у Мюнхені в 4-х частинах, праця (1949 р.), яка й зараз використовується для лекцій з педагогіки в Українському Вільному Університеті. Початком і загальною назвою став підручник "Загальні методи навчання", до якого були дописані дидактичні роботи: "Система освіти в самостійній Україні", "Система навчання", "Організаційні форми навчання". Далі ідуть роботи з проблем виховання: "Виховний ідеал", "Виховна роль мистецтва", "Засади естетичного виховання", "Тіловиховання як засіб виховання волі і характеру". Все це творить повний курс педагогіки.

Глибоко вивчивши історію та педагогічний досвід українського народу, Ващенко вибрав звідти все найкраще і створив у творі "Виховний ідеал" яскравий образ виховного ідеалу української людини. Цей ідеал побудований на двох головних принципах: християнської моралі та української духовності, і спрямований на службу Богові і Україні. Християнська мораль ставить в основу виховання загальнолюдські вартості: закон творення добра і боротьби зі злом, шукання правди і побудова справедливого суспільства, що спирається на закони краси і любові. Українська духовність відображає національні цінності, які виплекані упродовж віків і входять до традицій українського народу.

Григорій Григорович Ващенко народився 23 квітня 1878 року с. Богданівка Прилуцького повіту Полтавської губернії Богданії (нині — Прилуцький район Чернігівської області).

У метричній книзі за цей рік, що збереглася у прилуцькому архіві, про його батьків зазначено:

«Села Васьковец дворянин Григорий Иванович Ващенко и законная жена его Парасковья Устинов(н)а, оба православные». Записано також про хрещення майбутнього педагога, що відбулося через 10 днів після народження; його хрещеними батьками були «дворянин Андрей Иванов Ващенко» та «коллежского секретаря Костантина Ващенко жена София Яковлев(н)а».

Згодом Г. Ващенко свідчив: «Батько мій походив зі старого козацького роду, що в кінці 18 ст. одержав звання дворянства».



1888 -1898 — вчиться у Роменській духовній школі та Полтавській духовній семінарії.



«Моїми молодшими товаришами у семінарії були Симон Петлюра і Володимир Щепотєв .



1898 (жовтень) — 1899 (липень) — учитель (за іншими даними — помічник учителя) Блотницької земської початкової школи у Прилуцькому повіті.



1899 — 1903р.р. — вчиться на словесному відділі Московської духовної академії, де був активним членом українського гуртка, брав участь в організації шевченківських свят. Здобув ступінь кандидата богослов'я за працю «Учення Гартмана про світовий моральний лад».

1904 — 1905р.р. (жовтень) — викладач російської та церковнослов'янської мови в Кутаїському духовному училищі .



1905 (жовтень) — 1906 р.р. викладач російської мови Полтавського комерційного училища.

1906 р. — за опублікування у газеті «Полтавщина» інформації про урядові розправи над селянами «мені довелося у 1906 р. виїхати на північ у місто Тихвін».

3 жовтня 1906 р. по жовтень 1909 р. працював учителем російської та церковнослов'янської мови в Тихвінському духовному училищі. У жіночій гімназії цього ж міста в **1906–1908 рр.** викладав цивільну історію.



Літературно-художня творчість

З 1907 р. до 1911 р. працював на ниві українського письменства. За цей час видані три книжки: збірник «Пісня в кайданах», п'єсу «Сліпий» та повість «До ґрунту».

Літературно-художню творчість Г. Ващенка прихильно було оцінено в журналах «Літературно-науковий вісник», «Українська хата», в газеті «Рада» (відгуки І. Франка, С. Єфремов, О. Пчілки).

Але в **1911 р.** під впливом творів Лєсафта відійшов від літератури і захопився питаннями психології й педагогіки



З вересня 1911 р. по вересень 1912 р. — викладач російської мови в Тихвінському приватному реальному училищі. У названих навчальних закладах цього міста у різні роки викладав також історію Росії, грецьку мову.



1912 р. (вересень) — 1913 р. (березень) — вчителювання у духовному училищі в м. Тульчині на Поділлі, де викладав грецьку мову, російську мову та історію. Вів також уроки російської літератури в місцевому єпархіальному жіночому училищі.

3 березня 1913 р. — викладач латинської мови в Роменському духовному училищі. В цьому ж навчальному році викладав російську мову в Роменському комерційному училищі. Вчителював також у жіночій гімназії цього міста.



1917 р. (серпень) — у виступі на Другому Всеукраїнському вчительському з'їзді першим порушив питання про заснування **української Академії Педагогічних наук.**



1917 р. (вересень) — призначений викладачем педагогіки і психології (з 1918 р. — доцентом) Полтавського учительського інституту (невдовзі — ІНО). Паралельно — до літа 1920 р. — директор учительської семінарії на Шведській Могилі. «В семінарії я чітко провадив українську національну лінію».

1919 р. (серпень) — був заарештований як український націоналіст у часі захоплення денікінцями Полтави. Від розстрілу, неминучість якого вже було вирішено, був порятований завдяки заступництву одного з впливових освітянських керівників та взятий «на поруки».



1919–1920 р.р. — редактор журналу “Українська культура”.



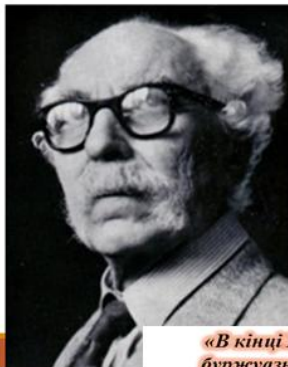
1921–1923 р.р. — керівник організованого ним навчального закладу для підготовки українських учительських кадрів — трирічних педагогічних курсів ім. Б. Грінченка в с. Біликах Кобеляцького повіту Полтавської губернії, куди було перенесено з Полтави згадану учительську семінарію.

Це був «найактивніший період моєму житті. Я поставив завдання зробити з учительської школи в Біликах справжню українську педагогічну школу, що готувала б народних учителів-патріотів». «При школі був організований прекрасний хор і драматичний гурток», застосовувалась методи Монтесорі, були обладнані зразкові навчальні кабінети, проводились психологічні дослідження, високо було поставлене трудове навчання.

Попри великий успіх школи на виставці педагогічних навчальних закладів (влітку 1923 р.), Г. Ващенко став жертвою цькування з боку політичних ортодоксів, зазнав судової погрози і змушений був залишити Білики. Фактично вже з 1922 р. він — викладач факультету соцівху ІНО, а з 1923 р. — керівник педагогічної комісії цього закладу.



1925 р. — комісія народного комісаріату освіти УССР присвоює Г. Ващенку звання професора; він стає керівником кабінету соціальної педагогіки, невдовзі — завідувачем кафедри педагогіки Полтавського ІНО.



1929 р. — публікує книгу «Загальні методи навчання» — підручник для педвузів, згодом потрактований як «націоналістичний».

«В кінці 1933 р. я несподівано для себе був обвинувачений в буржуазному націоналізмі, як „ворог народу“, звільнений з інституту».

Формально Г. Ващенку інкримінували «шкідництво» у формі байдужості щодо реагування на «основоположні» партійні постанови з питань педагогіки. Відомі свідчення як про контакти педагога з особами, що проходили у сфабрикованій НКВД справі СВУ, так і про буцімто його членство в СВУ, що потребує додаткового вивчення. Звільняли Г. Ващенка під галас, що його увіразнює вже назва статті тодішнього ректора педінституту П. Койнаша «До кінця викрити рештки націоналістичної контрабанди в педінституті».

«Більше як два з половиною роки я був без роботи».



1936 р. — поїхав до Москви і з початку осені 1936 р. дістав посаду професора та керівника кафедри педагогіки при Сталінградському педагогічному інституті, де й працював до **1940 р.**



1940 р. вересень — домігся повернення до Полтавського педагогічного інституту на попередню посаду, а також обійняв посаду керівника аспірантської групи.

1941–1943 — працював редактором газети «Голос Полтавщини» (хоча своє прізвище на ній не позначав) перебуває на такому ж становищі, що й такі відомі редактори українських газет тодішньої окупаційної пори, як письменники І. Багрянний чи У. Самчук. Усі вони видавали газети не для фашистського окупанта, а для духовно-інформаційних потреб українського народу, що мусить, зрештою, звільнитися як від більшовизму, так і від німецького нацизму.

- **1943** — разом з родиною виїздить з Полтави до Києва, а звідти «після великих біженських пригод» (у Галичині багато дізнався про героїчну боротьбу УПА, звитягою якої назавжди захопився),
- **1944 р.** — в Австрії почав працю над підручником з педагогіки,
- **1945 р.** переїздить до Німеччини.

Діяльність у еміграції

- 1945р., вересень — обіймає посаду професора педагогіки та психології філософського факультету Українського Вільного Університету в Мюнхені (заява про це датована 4 вересня 1945 р.).
- 1946 р. — вихід друком у Мюнхені праці «**Виховний ідеал**».
- 1949р., кінець року — обраний на посаду ректора Богословсько-педагогічної академії, створеної Українською автокефальною православною церквою у Мюнхені. Архівні дані засвідчують, що діяла Академія вже у Різдвяні дні 1950 р. Квітнем 1954 р датоване великоднє поздоровлення ректором цього закладу Г. Ващенком ректора Українського Вільного Університету І. Мірчука.
- 1952 р. — у Лондоні побачила світ перша частина праці «**Виховання волі і характеру**», що була написана у відповідь на запити української національно свідомої молоді (СУМівська молодь вбачала у Г. Ващенку свого ідейного наставника).
- 1955 р. — **виступає у пресі проти канонізації сталінським режимом** Антона Макаренка, значний внесок якого у трудове виховання, як і виховання безпритульних, Г. Ващенко ніколи, однак, не заперечував (критика передовсім стосувалася космополітичності переконань педагога, котрий нищив у собі українця, як і певних авторитарних тенденцій його системи).
- 1957 р. — видає брошуру «**Проект освіти в самостійній Україні**» (1955) та другу частину книги «Виховання волі і характеру». Активно публікується в емігрантській українській пресі («Авангард», «Визвольний шлях», «Український самостійник», «Шлях перемоги», «На варті» тощо).
- 1967р. 2 травня — на 90-му році життя Г. Ващенко помер. 5 травня його було поховано на цвинтарі «Вальдфрідоф» у Мюнхені.

Г. Ващенко в незалежній Україні

- 1994 р. — у Києві вийшла друком праця Г. Ващенка «Виховний ідеал» як перший том зібрання його творів.
- 1995 р. вересень — установчий Конгрес у Києві, що заснував Всеукраїнське педагогічне товариство ім. Г. Ващенка.
- 1997р. листопад — другий Конгрес Всеукраїнського педагогічного товариства ім. Г. Ващенка у Києві. Вихід друком другого тому його педагогічної спадщини «Загальні методи навчання».
- 1999 р. — видання праці Г. Ващенка «Виховання волі і характеру» як третього тому його творів.
- 2000 р. — третій Конгрес Всеукраїнського педагогічного товариства ім. Г. Ващенка у Києві. Вихід друком четвертого тому його наукового доробку «Праці з педагогіки і психології».
- 2001 р. — Всеукраїнське педагогічне товариство ім. Г. Ващенка, зіткнувшись з фактами паплюження видатного педагога, справжня мета яких — «не пропустити» його до українського вчительства, очорнити, виступило з розвінчанням наклепницьких публікацій, що у 2000 р. вийшли у Мелітополі та Марбурзі (колективна стаття науковців "З приводу вироку «трійки», або як та для чого з лупою слона «досліджували» — газ. «Освіта Україна», 2001, № 1).
- 2003 р. — рік відзначення 125-річчя від дня народження Г. Ващенка, видання п'ятого тому його праць «Хвороби в галузі національної пам'яті» та проведення четвертого Конгресу Всеукраїнського педагогічного товариства, що носить ім'я великого українського педагога.
- 2006 - Виданий шостий том творів "Спогади. Статті".